

N O T A in zake het landschap
TAWAELI (Onderafdeeling en af-
deeling Donggala, residentie
Manado).

HOOFDSTUK I.

Aardrijkskundige beschrijving.

a. Ligging, grootte
en grenzen.

Administratief vormt het landschap Tawa-
eli met het zelfbesturend landschap Banawa de
onderafdeeling Donggala.

Het landschap zelve bestaat uit het ei-
genlijke kernlandschap Tawaeli en een niet
aan, doch hiervan door het district Midden
Banawa (landschap Banawa) gescheiden, dit
kernlandschap grenzende, enclave - Sirendja.

Het kernlandschap wordt in het noorden
begrensd door het district Midden Banawa (land-
schap Banawa), in het zuiden door het land-
schap Paloe, in het oosten door de onderafdee-
ling Parigi, in het westen door de Paloe Baai
en de Straat Makassar. De enclave Sirendja
wordt in het noorden begrensd door het dis-
trict Noord Banawa (landschap Banawa), in het
zuiden door het district Midden Banawa (land-
schap Banawa) in het oosten door de onderaf-
deeling Parigi, in het westen door de Straat
Makassar.

Geografisch bezien maakt het een deel
uit van het westelijk gedeelte van den z.g.
hals van Celebes.

b. Algemeene gesteldheid en hoedanigheid van den bodem.

Het scheidingsgebergte, dat in den smallen Celebes-hals zijn uitloopers naar zee zendt, is oorzaak, dat uitgestrekte vlakten ontbreken. De eenige noemenswaardige vlakte is die van Sirendja, waar voldoende irrigeerbaar terrein (naar schatting \pm 1000 H.A.) aanwezig is.

Een minder belangrijke vlakte is die van Dalika, gelegen in het kernlandschap Tawaeli zelve.

c. Kusten.

De geheele westzijde van het landschap wordt door de Paloe-Bani en Straat Makassar ingenomen. In den westmoesson is deze kust als regel onstuimig en biedt slechts weinig veilige ankerplaatsen.

d. Rivieren.

De langgerekte vorm van het landschap i.c. de geringe breedte van den z.g. Celebes-hals zijn oorzaak, dat de van het middenscheidingsgebergte naar de kust stroomende rivieren, waarvan de Tawaeli-rivier de voornaamste is, een korten loop en groot verval vertoonen. Als communicatiemiddel hebben die rivieren dan ook geen waarde. Bandjirs komen veelvuldig voor.

e. Wegen en paden.

De voornaamste, voor autoverkeer geschikte wegen zijn thans:

a. die voorkomende in het kernlandschap Tawa-
eli.

1. De van den grooten verkeersweg Donggala - Paloe - Sabang (Noord Banawa) een deel uitmakende weg grens Paloe - grens Midden Banawa (lengte 25 K.M.).
2. De zijweg Laboean-Dalika, die eerstgenoemde, aan den grooten weg gelegen kampong verbindt met de sawah-complexen van Dalika (lengte 6 K.M.)
3. De van den verbindingsweg Straat-Makassar-Tominiboet een deel uitmakende weg Tawaeli-Noepabomba-grens Parigi, ook wel genoemd de Kebonkoppi-weg (lengte $25\frac{1}{2}$ K.M.)

b. die voorkomende in het district Sirendja,

1. De van den grooten verkeersweg Donggala - Paloe - Sabang, een deel uitmakende weg grens Midden Banawa - grens Noord Banawa (lengte 18 K.M.)
2. De zijweg Tandjong Padang-Djono Oge, die toegang geeft tot de sawah-complexen, gelegen in de grootste vlakte van dit ressort. Genoemde wegen zijn meerendeels verhard; hun verder onderhoud, c.q. verbetering is opgenomen in een voor de jaren 1936 - 1941 samengesteld wegenplan.

f. Kampongs.

Deze zijn meerendeels gelegen aan de kust tevens aan den doorlopenden verbindingsweg Paloe - Sabang (kustweg).

g. Plantengroei.

Door den geringen regenval om en naby de Paloe-baai is in de vlakke streken de plantengroei zeer schraal en bedekken cactusplanten ^{de} geheel droge kustvlakten.

Op de berghellingen van het scheidingsgebergte ontwaart men zoo goed als ^{geheel} aaneengesloten boschcomplexen (wildhoutbosch).

h. Klimaat en moessons.

Als in de geheele afdeeling Donggala kan men van een heerschend zeeklimaat spreken. De dagen zijn als regel warm, de nachten koel; van scherp afgescheiden moessons kan men moeilijk spreken; dit vindt zijn oorzaak in de ligging nabij den evenaar. Staan van October tot April (westmoesson) de noorden- en westenwinden door, dan wordt het reizen over zee vaak zeer bemoeilijkt.

HOOFDSTUK II.

B e v o l k i n g .

a. Afkomst, stam en klassen indeeling.

De autochtone bevolking wordt naar de taal, die zij spreekt, gerekend tot de West-Toradjasche (Kajelische) groep. Naast de eigenlijk autochtone Kajeliërs treft men op de kustplaatsen - min of meer vermengd - met de Kajeliërs, vele Boegineezen aan. Deze nemen in de rij der vreemdelingen wel de voornaamste plaats in; veelal zijn het handelaren of eigenaren van klapperaanplantingen. Met name in de aan nu gelegen kampong Wani treft men

- min of meer met de bevolking vermengd - nederzettingen van Arabieren aan. De Arabische kolonie te Wani is al meer dan 150 jaren oud; de vermenging met de bevolking is van dien aard geweest, dat velen hun moedertaal niet meer spreken kunnen. Deze groep legt zich hoofdzakelijk op handel en veeteelt toe. Ook landbouw wordt door hen gedreven (voornamelyk klappercultuur). Over de kustplaatsen verspreid, treft men zich op handel toeleggende Chineezen aan; een deel hunner is getrouwd met Kajelische of Boegineesche vrouwen. De inheemsche bevolking is over het algemeen zachtmoedig van aard en uiterst gewillig, ver- toont weinig initiatief en is gemakzuchtig. Hoewel theoretisch nog onderscheid wordt ge- maakt tusschen de verwanten van den zelf- bestuurder (madika's), den gegoeden stand en den slavenstand, wordt in de practijk van het leven een zeer mild standpunt der adelyken jegens de niet-adelijken ingenomen en komen huwelijken tusschen deze klassen vaak voor.

b. Sterkte der bevolking.

Blijkens de gegevens der volkstelling 1930 is de bevolkingssterkte als volgt.

	Inlanders	Europeanen	Chineezen	Arabieren	Totaal
Kernlandschap Tawaeli	14886	-	67	254	15207
Distr. Sirendja	4163	-	84	3	4250
Totaal	19049	-	151	257	19457

Er bestaat weinig aanleiding te vermoeden, dat deze cijfers belangrijke wijzigingen hebben ondergaan.

c. Godsdienst.

Als in alle kuststreken der afdeeling Donggala is ook de bevolking van het landschap Tawaeli uitgesproken Mohammedaansch. Overal voelt men zich zeer sterk goed Islamiet. Stimuleerend op dit zich Mohammedaan voelen werkt met name in het landschap Tawaeli de oude Arabische kolonie in Wani. Van politiek godsdienstig leven is over het algemeen weinig te bespeuren. De Arabieren te Wani nemen nog immer een eenigszins afzijdige houding aan; zij bezoeken nog immer hun eigen langgar, daar volgens hen - en wel tegen het pertinente Islamitische verbod in, de vroegere moskee was afgebroken, op een andere plaats was opgericht en derhalve niet als masigit mag worden beschouwd. De kwestie - de heer Junius gewaagt hiervan nog in zijn bestuursmemorie van 20 October 1928 - heeft indertijd veel stof doen opwaaien, werd bij de Regeering voorgebracht - en is praktisch doodgebloed. Evangelisatie wordt in het landschap Tawaeli niet gedreven.

d. Taal.

Uit een indertijd door Dr. Albert C. Kruyt overgelegd schetskaartje - gevoegd bij de bestuursmemorie van den heer Junius van 20 October 1928 - blijkt, dat de in Tawaeli gesproken

sproken dialect is in te deelen bij het West-Toradjasche (Kajelische) taalgebied.

e. Woningen en gebouwen.

De woonwijze der inheemsche bevolking is in het algemeen nog primitief en voldoet geenszins aan Westersche inzichten t.a. van hygiëne etc. Veelal zijn de huizen op hoge palen gebouwd, van rondhout opgetrokken, omgeven door een omwanding van gabagaba (nerf van de sagoepalm) of blik, terwijl de dakbedekking of uit atap of uit blik (zink) bestaat. De geheele familie hokt bijeen in een groot vertrek, waar ook vaak gekookt wordt; alleen de meergegoeden hebben een afzonderlijke keuken door een overdekten gang met het hoofdgebouw verbonden. De kampong-moskeën verkeeren veelal in een deplorabelen toestand; weinig laat de bevolking zich aan het onderhoud en de verzorging gelegen liggen.

f. Gezondheidstoestand.

Van eenig vertrouwen der inheemsche bevolking in de Westersche geneesmethoden is nog nagenoeg geen sprake. Malaria - hoewel als regel in geen ernstigen graad - komt langs de geheele kuststreek van het landschap voor. De Officier van Gezondheid te Paloe (belast met den D.V.G.) houdt periodiek ook polikliniek op de landschapshoofdplaats

Tawaeli.

Tawaeli en de hoofdplaats Tompe van het district Sirendja. Incidenteel worden ook andere kampongs bezocht en daarbij tegen framboesia neo-salversan-injecties toegediend. Vaccinatie tegen pokken wordt volgens een vast tournee plan bewerkstelligd door den te Donggala bescheiden gouvernements-vaccinateur.

HOOFDSTUK III.

Middelen van bestaan.

1. Landbouw.

Zowel ladang- en sawahbouw wordt door de inheemsche bevolking gedreven. Overal worden oude sawah-complexen weer in bewerking genomen en nieuwe aangelegd. De voornaamste sawah-complexen vindt ^{men} in de vlakte van Sirendja, waar ook een gedeelte der te bouwen kunstwerken benoodigd voor de irrigatie, door de landschapkas van Donggala, werd bekostigd, terwijl voorts die kas ook tot een geringe bedrag in de kosten der in heerdienst en gemeentendiensten aangelegde irrigatie-leiding in de nDalika-complexen, bijdroeg. Gaandeweg breidt het sawah-areaal zich uit, wat den laatsten tijd des te gemakkelijker viel, daar de copra-prijzen sterk waren gedaald en de bevolking in de sawah-cultuur meer voordeel ging zien. Was tot dusverre alleen op de hoofdplaats Tompe van het district Sirendja een sawahmantri bescheiden (wiens werkzaamheden zich ook uitstrekten over het dis-

trict Noord Banawa van het landschap Banawa), het bestuur achte thans ook den tijd gekomen, de benoeming van een 2de sawah-mantri met standplaats Donggala en tot contrôle-ressort o.a. ook Zuid Tawaeli (het kernlandschap) hebbende, in overweging te nemen.

Bij het opmaken der concept-landschapsbegrooting van uitgaven voor het jaar 1936 werd met de aanstelling van een tweede landbouwantri rekening gehouden.

Niet zoozeer de Kajeliërs als wel de Boegineezen zijn de personen, die t.a. van sawah-aanleg en sawah-bouw initiatief vertoonen. Bij het verder uitbreiden van de irrigatie-werken in de Sirendja-vlakten waren het de Boegineezen, die, oorspronkelijk bedoeld als leermeesters der Kajeliërs te fungeeren, ten langen leste de sawah's aldaar bleven bewerken, goeddeels ook doordat de Kajelisch georiënteerde groepen een groote laksheid in dit opzicht aan den dag legden.

2. Veeteelt.

Vooraf runderen en buffels komen in het landschap Tawaeli in belangrijke hoeveelheden voor; de teelt van deze dieren neemt een belangrijke plaats in. Oorspronkelijk zijn zij hier niet, ruim 30 jaren geleden werden zij door Arabieren van Donggala en Wani ingevoerd. Veel zorg wordt niet aan het vee besteed; stalverzorging heeft niet plaats, terwijl ook het kralen der dieren nog in een zeer

embryonaal

embryonaal stadium van ontwikkeling is.

Als trekvee zijn de runderen zeer gewild; het vervoer van klappers heeft in deze contreien middels met sapi's bespannen grobaks plaats.

Besmettelijke veeziekten kwamen den laatsten tijd niet voor. Tot het ambtsressort van den te Paloe bescheiden adjunct-gouvernements-veearts behoort ook het landschap Tawaeli (zijn ambtsressort omvat nl. de geheele afdeeling Donggala en de onderafdeeling Poso).

3. Nijverheid.

Niet alleen voor eigen gebruik, ook voor handelsdoeleinden, wordt o.a. de weefkunst beoefend. De weeftoestellen zijn als regel zeer primitief. Deze industrie geeft een loonende bezigheid aan het vrouwelijk deel der bevolking. De handel in de weefsels is voornamelijk in handen van Arabieren en Boegineezen. Uitvoer heeft naar Java en Borneo, ook naar Singapore, plaats.

Ook het vlechten van matten heeft hier en daar plaats.

4. Handel en marktwezen.

De tusschenhandel is in handen van Arabieren en Chineezzen; zij zijn de opkoopters of van de door de bevolking afgeleverde klappers of de door die bevolking reeds in de zongedroogde vruchten. Pasars zijn bescheiden te Mamboro, Tawaeli en Tompé. Veel te betee

kenen

kenen heeft die pasar-handel niet. De grootste handel, n.l. die in copra en klappers, gaat buiten de pasars om. Alleen verhandeling van kleine smuisterijen en kains, alsmede gebruiksartikelen (lucifers, zout, lompok, petroleum, klapperolie) heeft op die pasars plaats.

5. Landbouwvoortbrengselen.

De voornaamste landbouwproducten zijn copra, rijst en djagong.

6. Visscherij.

De kustbevolking oefent de visscherij hoofdzakelijk uit om in eigen consumptie te voorzien.

7. Boschproducten.

Hiertoe kunnen gerekend worden rotan en damar, waarvan de export naar Makassar plaats heeft. Veel economische beteekenis hebben die producten niet. In het district Sirendja werd indertijd ebbenhout gekapt, doch tot dusverre slechts in zeer geringe hoeveelheden uitgerold en verkocht aan tusschenhandelaren van Poso.

HOOFDSTUK IV.

Agrarische aangelegenheden.

Omtrent het grondenrecht m.n. wat het adatrecht te dien aanzien in de Kajelische landen bepaalt, zijn nog weinig gegevens bekend, c.q. bestudeerd. Wel vallen enkele hoofdzaken

ken te controleeren en groote lijnen te onderkennen:

Een beschikkingsrecht - waarvan mij geen specialen naam bekend is - is bekend en wordt overduidelijk in de volksopvattingen.

Ook daar waar de bevolking zich goed Mohammedaan voelt, speelt het magisch-religieuze element t.a. van het grondenrecht in alle Kajelische landschappen een belangrijke rol.

De oorspronkelijke kleine en aparte stamgemeenschappen, waaruit het landschap Tawaeli zeer zeker heeft bestaan, zullen vroeger ongetwijfeld afzonderlijke beschikkingskringen hebben gekend. Duidelijk is nog niet of die beschikkingskringen der autochtone stammen samenvatten met gebieden, waarover bepaalde aardgeesten (de z.g. toepoenoesoea) heersten. Wel kan geconstateerd, dat ten gevolge van verschillende samenvoegingen en vervormingen der oorspronkelijke kleinere gemeenschappen de uitoefening van het beschikkingsrecht dusdanig is, dat beslissingen in belangrijke kwesties bij den zelfbestuurder (magaoe) berust, in minder belangrijke kwesties door den zelfbestuurder aan de lagere volkshoofden (madika's districtshoofden en kamponghoofden) worden gedelegeerd.

Voor verdere ontginning van woesten grond is een op dit beschikkingsrecht gebaseerde vergunning noodig; gewoonlijk wordt

deze door het dorpshoofd verleend.

De ontginner verkrijgt nu krachtens het boschontginningsrecht op den grond in quaestie een genotrecht, voor zoover hij den grond slechts tijdelijk bewerkt (ladang) dan wel een bezitsrecht, indien hij op den grond een permanente aanplanting bewerkstelligt (klappertuin of sawah).

Clandestiene grondoccupaties door Vreemde Oosterlingen dienden ook in het landschap Tawaeli ernstig bestreden aan de hand der bepalingen van Staatsblad 1921 : 476, juncto Stbld. 1923 : 475, juncto Stbld. 1925 : 35 en van het rondschrifven van den Resident van Manado ddo. 8 Mei 1931 No. 4877/11/2b. Nog niet geheel is deze kwestie opgelost; met name in Wani heerschen nog meeningsverschillen omtrent de rechtmatigheid van het gebruik der gronden, waarop huurcontracten werden gesloten op den voet der in bijblad 9025 aangegeven regelen. De moeilijkheden zijn terug te brengen op onvolledigheid der bij de huurcontracten gevoegde schetskaarten. Een uiteindelijke oplossing kan spoedig worden tegevoet gezien. Momenteel zijn in het landschap Tawaeli een 310-tal loopende huurcontracten. Verder zijn er gelegen vier erfpachtsperceelen, n.l. die van:

- 1e. Said Aboebakar bin Hanafi Almahdali
(groot 24.6531 H.A.)
- 2e. Said Alwi (groot 39.5113 H.A.)
- 3e. Said Ibrahim bin Zain Mahdali (groot
49.6412 H.A.)
- 4e. Tjan Boen Tjioe (groot 181.2625 H.A.)

HOOFDSTUK V .

VERKEERSWIEZEN.

Over de in hoofdstuk I onder e genoemde wegen kan motorisch verkeer plaats hebben. In verband met den nog minder geperfectioneerde toestand der wegen heeft motorisch verkeer nog in slechts geringe mate plaats en beperkt zich dat verkeer tot tourneerende ambtenaren en meer goeode handelaren.

Verkeer middels door sapi's getrokken grobaks komt veel voor; nagenoeg alle landbouw-voortbrengselen (in hoofdzaak copra en klappers) worden met grobaks vervoerd. Het verkeer te water (langs de kust) heeft met op inlandsche wijze getuigde zeilbootjes, veelal met kleine prauwen plaats.

Een enkele maal doet een K.P.M.stoomer èèn der kleine kustplaatsjes (Tompe) aan voor afscheep van copra.

Een hulppostkantoor is in het landschap Tawaeli niet bescheiden. Het postvervoer van Donggala naar Parigi en Poso vindt plaats

met

met ^{een} auto, door een vervoersaannemer geexploiteerd (wekelijksche verbinding). Deze postauto passeert ook de zelfbestuurshoofdplaats Tawaeli. Telegrafisch heeft geen enkele plaats in het landschap verbinding. Telefonisch (n.l. middels een bestuurstelefoon) zijn het zelfbestuurskantoor van Tawaeli, het districtskantoor van Sirendja en het kamponghoofd van Wani met Donggala (via Paloe) en met Parigi (via Toboli) verbonden. De toestand der lijnen, toestellen etc. is echter van dien aard, dat practisch alleen berichtenverzending per fonogram mogelijk is.

HOOFDSTUK VI.

Onderwijs.

Gouvernements onderwijs.

Na de jongste omzetting van het Inlandsch onderwijs in de afdeeling Donggala, zijn er in de geheele afdeeling geen standaardscholen meer aanwezig. In het landschap Tawaeli treft men slechts een z.g. vervolgschool aan en wel op de zelfbestuurshoofdplaats zelve.

Volksonderwijs.

Vier volksscholen zijn in het landschap Tawaeli bescheiden op de volgende plaatsen: Tawaeli, Wani, Mambore en Tompè; elk dezer scholen heeft èèn hoofd en èèn leerkracht. De kosten van uitgaven der onderwijzers-tractementen, aankoop leermiddelen

etc.

etc. worden bestreden uit het z.g. "onderafdeelingsschoolfonds" van Donggala. De inkomsten worden verkregen uit een heffing van 10 opcenten op de zelfbestuursbelastingen en uit "schoolgelden", waarvan het tarief bij besluit van den Resident van Manado is vastgesteld.

Ander onderwijs.

Onder aandrang van de in Moehammadiyah-richting georiënteerde vereeniging P.K.M. werd te Wani een particuliere school opgericht. Aldaar is ook een meer orthodox-godsdienstige georiënteerde school der Al Chairat al Islamiah aanwezig.

De oprichting en onderhoud der volksschool-gebouwen, alsmede die der volksonderwijzers-woningen vindt plaats in z.g. "gemeentediensdienst".

HOOFDSTUK VII.

Land- en landschapsmiddelen.

De landsmiddelen (inkomsten belasting, personeele belasting, slachtbelasting, in- en uitvoerrechten en statistiekrecht, opium- en zoutdebiet, vermogensbelasting) strekken niet ten bate van het landschap.

De landschapsinkomsten worden in de onderafdeelingkas van Donggala gestort, aan deze kas komen ook de inkomsten van het landschap Banawa. Van de onderafdeelingkas is

momenteel

momenteel de Assistent-Resident van Donggala (tevens onderafdeelingshoofd van Donggala) de kashouder. De voornaamste landschapsmiddelen zijn, die verkregen uit de heffing van:

- 1e. inkomsten-belasting
- 2e. personeele-belasting
- 3e. crisisheffing
- 4e. belasting op het slachten van runderen, buffels en tamme varkens, waarvan de geldende tarieven concordant zijn met die opgenomen in de gouvernementsregeling
- 5e. retributie van de in het landschap gewonnen boschproducten (boeah tanah)
- 6e. inkomsten uit grondverhuur aan vreemde Oosterlingen

HOOFDSTUK VIII.

Verplichte diensten.

a. Heerendiensten.

De ook voor hât landschap Tawaeli geldende zelfbestuursverordeningen, regelen- de de heerendienstvorderingen (vastgesteld in 1922) werden laatstelijk in 1933 herzien; naar analogie der gouvernementsbepalingen werden deze regelingen gesplitst in een afzonderlijke heerendienstregeling en daaraan aansluitende uitvoeringsvoorschriften. Het maximum aantal dagen dat gevorderd mag worden is 28. Voor het heerendienstjaar aanvangt wordt een verdeling dier diensten voor de verschillende werken - in heerendienst uit

te voeren- (hoofdzakelijk onderhoud van wegen) in overleg met den zelfbestuurder opgemaakt. Die taakverdeeling is dus⁶ opgesteld, dat de heerendienstplichtigen over het geheele jaar 4 x 6 dagen en 1 x 4 dagen uitkomen.

Het afkoopgeld bedraagt thans 7.50 per jaar. Slechts in geringe mate heeft afkoop plaats.

b. Gemeentediensten.

Het maximum aantal gemeentediensten, dat gevorderd kan worden bedraagt 12. De controle op het uitkomen der gemeentedienstplichtigen wordt veelal overgelaten aan het kamponghoofd of diens vervanger in de gehuchten (boja's), n.l. de kepala-djaga.

Waar in de laatste jaren der economische depressie, de inkomsten der dorps-
hoofden, verkregen uit collecteloonen voor de inning der belastingen en de afkoop der heerendienstplicht sterk daalden, werden sedert 1 Januari 1934 bij wijze van proef drie der te vorderen gemeentedienst-
dagen aangewend ten behoeve van het dorps-
hoofd (n.l. 2 dagen) en van het wijk- of buurt-
hoofd (1 dag).

Om te voorkomen, dat de bevolking in deze nieuwe aanwending van gemeentediensten een verzwaring zou zien, werd het aantal dagdiensten van 12 op 10 gebracht, zoodat ten bate der gemeenschap, i.c. het dorp, 7 dagdiensten per man per jaar beschikbaar blijven.

blijven.

Een speciale regeling werd getroffen, dat deze diensten voor de hoofden iets te betekenen kregen. Rekening houdende met het van te voren opgemaakte heerendienstplan, worden de gemeentedienstplichtigen van elk dorp in 26 groepen verdeeld en de 10 dagen in 2 toerbeurten van 5 dagen gevorderd.

Zoodoende zijn er gedurende 5 dagen van de week in elk dorp voortdurend gemeentedienstplichtigen aan het werk, waarvan 1 dag voor het dorpshoofd persoonlijk. Het buurt-hoofd krijgt de hem toekomende diensten in de tweede halfjaar.

De bij wijze van proef genomen regeling werkt bevredigend. De gemeentediensten ten bate der gemeenschap bestaan als regel uit:

- a. Bouw en onderhoud van volksschoolgebouwen.
- b. Bouw en onderhoud van de woningen der volksschoolonderwijzers.
- c. Herstel der kampongbivaks voor tourneerende ambtenaren.
- d. Onderhoud van wegen binnen de bebouwde kom van het dorp.

HOOFDSTUK IX.

RECHTSPRAAK.

a. Gouvernementsrecht-spraak.

Alle niet-Inlanders en Inlanders genoemd onder sub c, d, e en f van artikel 13 (2)

der

der Zelfbestuursregelen 1927 zijn justitiabel voor de gouvernements-rechters en rechtbanken. De Europeesch besturende ambtenaar in de onderafdeeling Donggala (waartoe ook het landschap Tawaeli behoort) is magistraat.

De afdeeling Donggala (waartoe dus ook het landschap Tawaeli behoort), behoort tot het ressort van den landraad en residentie-gerecht te Manado.

b. Adatrechtspraak.

De zelfbestuursonderhoorigen zijn justitiabel voor de landschapsgerichten (kleine madjelis) en de landschapsrechtbanken (grote madjelis).

De regeling der rechtspleging voor het landschap Tawaeli vond laatstelijk plaats in een gezamenlijk besluit der zelfbesturen van Banawa en Tawaeli ddo. 6 Juli 1925, goedgekeurd bij besluit van den Resident van Manado ddo. 14 November 1925 No. 493. Van de groote Madjelis is de Europeesche bestuursambtenaar de voorzitter.

Bij afzonderlijk schrijven van den Resident van Manado ddo. 21 Februari 1934 No. J 35/7/5 werd de afdeelingschef gemachtigd tot het uitoefenen van toezicht, met dien verstande, dat zaken betrekking hebbende op:

- a. massaveroordeelingen.
- b. feiten met een politiek karakter.
- c. veroordeelingen wegens "melawan perintah

en melanggar adat"

d. de buitenuissige feiten

aan den Resident van Manado moeten worden
doorgezonden.

HOOFDSTUK X.

B e s t u u r .

1. Administratieve indeeling.

Tezamen met het landschap Banawa vormt
het landschap Tawaeli de onderafdeeling Dong-
gala, deel uitmakende van de afdeeling Dong-
gala van het gewest Manado, waarvan de
bestuursindeeling laatstelijk plaats vond
bij Staatsblad 1932 No. 571 jo. Staatsblad
1934 No. 304.

2. Adatrechtelijke indeeling.

Volgens een door Professor Van Vollen-
hoven gemaakte adatrechtelijke verdeling
is het landschap Tawaeli te rekenen tot de
Kajelische ondergouw van de rechtsgouw der
West-Toradja's. Aan het hoofd van het land-
schap - met zijn enclave in Banawa - staat
een zelfbestuurder met den titel van magaoe;
zijn standplaats is Tawaeli.

3. Adatrechtelijke opvat- tingen in zake de be- kleeding der waardig- heid van zelfbestuur- der (magaoe).

Ten einde aan te kunnen toonen, dat
t.a. dezer materie in vroegere jaren van

Europeesche

Europeesche bestuurszijde onjuiste opvattingen hebben geheerscht en in zekeren zin is sprake geweest van miskennis van het adatrecht, doe ik m.i. goed, hieronder in extenso weer te geven, wat mijn ambtsvoorganger, de heer Hirschmann, hieromtrent meedeelt in zijn bestuursmemorie ddo. 15 December 1934 onder Hoofdstuk IV (Bestuur en bestuursvoering) lid 2 (adatrechtelijke indeeling).

" De laatste magaoe overleed, zooals
" Junius reeds vermeldde, in 1926 en sedert is
" ^{man} nog niet tot definitieve aanstelling van een
" opvolger over kunnen gaan. Vanaf 1926 tot
" 1931 werd het landschap tijdelijk bestuurd
" door den buitenstaander Mohamad Joesoef gelar
" Radja Tiangso, destijds landschaps bestuurs-
" assistent, thans als onderopzichter in Parigi
" werkzaam. Sedert 1 Januari 1932 is een lid
" van het Tawaelische vorstengeslacht Lamakam-
" pale met de waarneming belast en dient nog
" steeds op proef. Hoewel over deze bezetting
" veel te schrijven zou zijn, moet ik mij ook
" hier beperken en verwijzen naar de ten dien
" aanzien in het archief aanwezige correspon-
" dentie. Slechts volsta ik met er op te wyzen,
" dat t.a.v. de erfopvolging in dit landschap
" - ook bij Junius, hoe ongeloofelijk zulks
" schijnt, - volkomen onjuiste opvattingen
" heerschten, waardoor het mogelijk werd, dat
" niet - d.w.z. nog niet zoo lang nog volwaar-
" dige

"dige andere leden van het geslacht aanwezig
"zijn - tot deze opvolging geroepen zonen van
"den overleden Joto Lemah voor zelfbestuurder
"in opleiding werden gekozen. Hoe is n.l. de
"erfopvolging in de Kajelische en Tominische
"gebieden ? In de eerste plaats komen daartoe
"slechts in aanmerking zij, die zoowel van
"vaders als van moeders zijde van vollen bloe-
"de zijn, hier madika bese, elders madika
"mbaso of madika ntasa genoemd. Slechts bij
"ontbreken en volkomen ongeschiktheid van de-
"zen, ter beoordeeling van het vorsten-kies-
"college (patanggota), kan de opvolging over-
"gaan op een van moederszijde niet volwaardige
"madika - madika kodi - geheeten. Vindt zoo-
"doende vererving onder de madikas bese plaats
"ook deze wijze van vererving geschiedt naar
"vastere regels. Niet een vererving in de eerste
"plaats van ouder op zoon of van oudere broe-
"der op jongere broeder dan wel omgekeerd,
"doch een vererving naar ouderdom, ervarenheid
"rijpheid is de voorgeschreven gang van zaken.
"Een en ander ter beoordeeling van het hier-
"boven genoemde kiescollege der patanggota.
"Zoodoende kan een vererving van vader op zoon
"of van oudere broeder op jongere broeder mo-
"gelijk zijn als deze in rijpheid op elkander
"volgen, doch evenzeer is mogelijk een verer-
"ving van oudere neef op jongere neef enz.
"Zoodoende kan het duidelijk zijn, dat de des-
"tijds in opleiding genomen zonen van wijlen
"Joto Lemah als madika kodi - zijnde van
"moederszijde

"moederszijde niet van vorstelijkten afkomst -
"niet in de allereerste plaats voor de opvol-
"ging in aanmerking komen en zeker niet zoo
"lang er nog andere madikas bósé zijn omtrent
"wier afvallen de patanggota zich nog niet
"heeft uitgesproken. Gelukkig is in de neteli-
"ge quaestie ontstaan door het in opleiding
"nemen van deze beide jongens vanzelf een op-
"lossing gekomen, doordat geen van beiden de
"hen voorgeschreven opleiding heeft kunnen
"voltoeien en zij zoodoende vanzelf zijn uit-
"gevallen. Een en ander maakte zoodoende een
"volgens de adat voorgeschreven oplossing ten-
"slotte mogelijk. De aangewezen magaoe van
"Tawaeli is de oudste madika bósé en dit is
"Lamakarate, thans zelfbestuurder van Sigi-
"Dolo, een landschap gelegen in de onderafdee-
"ling Paloe en met welks vorstengeslacht al-
"thans wat het Biromaroesche deel betreft,
"waartoe Lamakarate behoort een dusdanig
"nauwen verband^{be}/staat, dat de Tawaelische
"en Biromaroesche geslachten als één zijn te
"beschouwen. Lamakarate, de huidige Sigische
"bestuurder is nu nog de raadsman en toever-
"laat van de leden van het Tawaelische vorsten
"geslacht. De omstandigheid, dat hij echter
"reeds zelfbestuurder is van een tot een ande-
"re onderafdeeling behoorend landschap, was
"in 1931 aanleiding om in overleg met de pa-
"tanggota onder de andere aan hem jongere

"madika bósé naar een opvolger te zoeken. Na-
"dat Lamasaera, een nietsnut en opiumschuiver,
"recalcitrant en onbetrouwbaar, uiteraard ge-
"passeerd moest worden kwam zoo de keuze op
"den huidige wd. Zelfbestuurder Lamakampale.
"Zooals gezegd, dient hij nog steeds op proef
"en verhinderen zijn aard en eigenschappen
"nog steeds een vaste aanstelling. Met een
"bestuursassistent terzijde op zijn stand-
"plaats wordt gehoopt, dat hij zich de defi-
"nitieve geschiktheid voor Zelfbestuurder zal
"eigen weten te maken."

Deze opvattingen t.a. van de bekleeding
der magaoe-waardigheid komen eveneens aan het
licht in het door mijn ambtsvoorganger Hirsch
mann aan den Resident van Manado gericht
schrijven ddc. i Augustus 1931 No. 1809/1,
waarvan ik het op die opvattingen betrekking
hebbende gedeelte hieronder eveneens in ex-
tense laat volgen.

"Ten slotte zij het mij vergund hier-
"onder een uiteenzetting te doen volgen om-
"trent de wijze, waarop de Tawaelische adat
"bepaalt, wie tot het Magaoeschap gerechtigd
"is. In de terzake bestaande correspondentie
"werd dit punt nimmer aangeroord; als van-
"zelfsprekend werd aangenomen dat deze aan-
"wijzing beheerscht werd door het erfelijk-
"heidsbeginsel met electie, doch welke erfe-
"lijkheid en welke electie werd niet vermeld.

" In Tawaeli wordt het vorstengeslacht
n.l. naar zijn afkomst in 3 groepen ingedeeld
t.w.:

" 1. madika bèsè

" 2. madika ntôngò

" 3. madika kòdi

" welke alle groepen tot het Magaoeschap ge-
rechtigd zijn, doch waarbij de madika bèsè
de voorrang hebben. Slechts bij het ontbreken
van deze "volbloeds" kan een andere madika
soort in aanmerking komen. Is dus de Magaoe-
keuze aan den eenen kant bepaald, ook aan de
andere zijde is zij omschreven, doordat de
adat pertinent voorschrijft, dat de oudste
madika bèsè, mits "patoet" bevonden door de
patanggota, magaoe zal zijn. Dus niet een
vererving van ouder op zoon of op een jongere
broeder, neen een vererving onder de madika
bèsè naar ouderdom. De Magaoe is dus altyd
de oudste madika bèsè. De in ouderdom daarop
volgende madika is kroonprins (madika melolo).
Zoo ging het tot Jonggebodoë overleed en zoo
ging het toen zijn opvolger Djajalangkara in
1905 stierf. Toen toch werd, nadat de madika
melolo Toempalemba gedurende een proeftijd
ongeschikt bleek, als magaoe op te treden
den op hem in ouderdom volgenden madika bèsè
Laboelemba tot Magaoe aangesteld. Bij diens
overlijden in 1910 begon echter de fout,
aangezien toenmaals niet de door den adat
aangewezen opvolger Lamakarate (sedert 1916
Magaoe te Biromaroe) doch de oudste zoon

" van Laboelemba t.w. Jotolemba tot het teeke-
" nen der korte verklaring in 1912 werd toege-
" laten.

" Terloops moge worden opgemerkt, dat, zijn
" mijn voorloopige orienteeringen juist, Lama-
" karate evenmin als de tegenwoordige Magaoe
" van Paloe de volgens den adat tot het Magaoe-
" schap van Biromaroe en Paloe meest gerech-
" tigten zijn, aangezien ook in deze Kafelische
" landschappen de adat dezelfde zoude zijn
" als die in Tawaeli. Echter gedane zaken nemen
" hoe zeer te betreuren geen keer. Moge evenwel
" het gebeurde een les zijn om in den vervolge
" bij de aanstelling van de Zelfbestuurders
" niet uitsluitend op geschiktheid af te gaan,
" doch aan een en ander eerst een nauwkeurig
" adat onderzoek te laten voorafgaan.

" En nu deze adat op het Tawaeligeval van
" thans toepassende dan mag het uitsluitend
" aan het bloote toeval geweten worden, dat de
" candidaat van Lamakampale inderdaad een der
" meest gerechtigden is, wat niet met de andere
" personen van Lapawawoi, Abdoelmoeloek, I Dja-
" ma of I Joeloe het geval geweest zoude zijn.
" Lapawawoi en Abdoelmoeloek, als zijnde geen
" madika bèsè, komen voorshands zoelang er nog
" madika bèsè zijn niet voor de Magaoe functie
" in aanmerking. De volwassen madika bèsè ~~thans~~
" zijn volgens hun ouderdom en dus volgens hun
" gerechtigdheid gerangschikt de volgende:
" 1. Lamakarate, Magaoe te Biromaroe.

" 2. Lamasaera.

" 3. Soeleman alias I Soelé.

" 4. Lamakampale.

" 5. Lamakaraoe.

" 6. I Joeloe alias Mangalaceloe.

" 7. Djamaloedin.

" 8. Lamatoeraga.

" 9. Datoe.

" 10. Daeng Mabela.

" waaruit moge blijken, dat de door mijn voor-
" ganger in zijn meergemeld schrijven van 30
" September a.p. No. 2855/1 gemaakte indeeling
" tusschen eerstgerechtigden en zij, die in de
" tweede plaats komen - op grond van welke adat
" regel hij tot die indeeling kwam is mij niet
" kunnen blijken - hiervan aanzienlijk afwykt.
" Pilarante als zijnde madika ntôngò komt o.m.
" heelemaal niet in aanmerking. Deze lijst na-
" der beschouwende blijkt al aanstonds dat waar
" 1. Lamakarate als zijnde thans Magaee in Bi-
" romaroe en

" 2. Lamasaera en 3 Soeleman ten eenenmale onge-
" schikt zijn

" 4. Lamakampale de krachtens den adat aangeweze
" Magaee behoort te zijn.

" Volledigheidshalve zij hierbij vermeld,
" dat desgevraagd de No's. 1, 2 en 3 van hun
" rechten ten behoeve van No. 4 algeheel hebben
" afstand gedaan en de patanggota unaniem met
" een eventueele aanstelling van Lamakampale

tot

"tot Magace bij voorbaat hare instemming hebben betuigd".

Ter orienteering heb ik bij deze nota eveneens een vernieuwde stamboom gevoegd, waarin de geciteerde namen kunnen worden teruggevonden.

De adatrechtelijke principes zooals door mijn ambtsvoorganger Hirschmann weergegeven, zag ik na gehouden besprekingen (laatstelijk op 20 September 1935) met den wd. Magace Lamakampale, den gouvernements bestuurs-assistent van Tawaeli, Abas, den gewezen madika-malolo Borman Lembah en de leden van het college "patanggota" genaamd, bevestigd. Zooveel mogelijk trachtte ik de adatrechtelijke beteekenis van de "patanggota" te benaderen. Wat heeft men onder de "patanggota" te verstaan.

Hirschmann noemt het het "vorsten-kiescollege"; elders zegt hij, dat dit instituut niet beter kan worden aangegeven dan met de omschrijving "de vier kerndorpen" en niet met "rijksraad".

Ik vroeg ter zake de opinie van de vier leden van dit college, t.w.

1e.	Hadji Bongo van kampong Lembara		
2e.	Soso	" "	Panace
3e.	Latinja	" "	Noepabomba
4e.	Tandarama	" "	Baya.

Hun verklaring luidt - heel simpel

- als ook van simpele lieden te verwachten is, als volgt:

" De nu nog bestaande kampongs Lembara, Panace, Neopabomba en Baya zijn te beschouwen als de oudste (eerstaanwezende) dorpen van het landschap, z.g. kerndorpen.

Het aantal inwoners van het landschap, dus dezer vier kerndorpen, was in vroegere tijden zeer gering, nam echter in den loop der jaren sterk toe.

De vier hoofden dezer dorpen, de z.g. "matoekas" achtten het gewenscht, uit hun middelen een vorst te kiezen, die de belangen der tot een soort bondgenootschap vereenigde dorpen, naar buiten zou kunnen vertegenwoordigen. Dien vorst gaven zij den titel van magace.

Geheel vrij in zijn handelingen was die vorst niet; met de hoofden der vier kerndorpen had die vorst overleg te plegen in zake oorlog en vrede, huwelijk van den vorst, kortom in alle belangrijke aangelegenheden, waarin volgens de bestaande adatrechtelijke opvattingen een beslissing diende genomen. Deze raad der "adatrechtelijke" kerndorpen-vertegenwoordigers droeg den naam "patanggota".

Een eenigszins op dit instituut gelijkende instelling is de z.g. "pitoenggota" (zeven dorpen) van Banawa, die blijkbaar da-

teert

teert van de Mandareesche overheerschingsperiode in het landschap Banawa.

Bij het raadplegen der hierop betrekkelijke bescheiden, krijgt men dan van de "pitoenggota" van Banawa eerder den indruk, dat de vorst van Banawa zich door persoonlijke eigenschappen tot "primus-interparis" heeft opgewerkt onder de zeven, in oorsprong en wezen zelfstandige madika-schappen en bij de eerste aanrakingen met het Nederlandsch Indische gouvernement het liet voorkomen, als of hij de vorst van het landschap was en niet èèn der madika's, die over de andere eenige zeggenschap had.

Dit echter terzijde opgemerkt. Navraag doende naar een voor de hand liggende veronderstelling - evenals dit bij de vroegere hoofden der madika-schappen in het landschap Banawa het geval is - of de vier matoeka's der bovengenoemde kerndorpen in den loop der jaren waren gedefungeerd tot kamponghoofden, werd mij medegedeeld, dat alleen het lid der "patanggota" Tandarama de functie van kamponghoofd in de kampong Baija bekleedde.

Gevraagd, waarom de andere drie vertegenwoordigers der kerndorpen Lembara, Panaoe en Noepabomba geen kamponghoofden waren, lichtten de wd. magaoe en bestuursassistent mij toe, dat zij voor dit ambt ten eenenmale ongeschikt waren en ondanks het als aanwezig voorop te stellen ~~aanwezige~~ adatgezag

zich

zich blijkbaar bij de vergroeide omstandigheden en economischen vooruitgang in westerschen zin zoo slecht konden aanpassen, dan dat van hen eenige activiteit in zake controle op heerendiensten, belastinginning etc. kon worden verwacht.

De functie van kamponghoofd en lid van het als "patanggota" aan te duiden adat-instituut is overigens vereenigbaar.

Hirschmann vermeldt in zijn beschouwingen omtrent die adatrechtelijke opvolgingsprincipes de indeeling der adellijke-geslachten in drie categoriën:

1. madika bèsè
2. madika ntôngò
3. madika kòdi.

Bij navraag, wie in eventueele gevallen - ook van twijfel - beslist, welke persoon tot èèn dezer categoriën behoort, gewerd mij de mededeeling, dat zulks door de "patanggota" werd beslist.

Bij defungeeren van èèn der leden der "patanggota" (bijv. bij overlijden) wijzen de drie andere adat-vertegenwoordigers der kerndorpen een andere persoon aan.

Gezien deze persoonlijk ingewonnen inlichtingen kan ik de "patanggota" niet beter definieeren dan met de omschrijving:

"college van de adatvertegenwoordigers der vier kerndorpen in het landschap Tawaeli, dat

den zelfbestuurder van advies en voorlichting dient in zake aangelegenheden, waarin volgens de heerschende adatoevattingen een beslissing dient genomen".

Dit college in zijn tegenwoordige samenstelling van personen is uiterst conservatief georiënteerd en in de praktijk verworpen tot een "instituut tot conserveering der oude adat" - in antiquarischen zin -.

Mogelijk ook in verband met het in vroegere jaren kennelijk aan den dag tredende regeeringsstroom^{even} over te gaan tot opheffing der z.g. "instituten van rijksgrouten", in vele gevallen aan te merken als "lastposten", die door hun niet meer bij den vernieuwden en vernieuwendden tijdsgeest aanpassende opvattingen een stelselmatige - meer vlot verloopende - ontwikkeling der landschappen in den weg stonden, is ook de officieele erkenning van de "patanggota" van regeerings (gouvernements)wege op den achtergrond geraakt en blijkt van die erkenning in de later officieele bescheiden ook niets meer.

De op den 26sten Juni 1888 onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal gesloten overeenkomst (politiek contract) blijkt niet alleen betrekking te hebben op den toenmaligen vorst Angge Baloé Tome Tangoe, echter ook ^{de} "hadat van Tawaeli".

Op deze overeenkomst komen zoowel de handteekening en het stempel van den vorst,

alsmede

alsmede de handteekeningen van de "hadat" van het landschap Tawaeli voor. (Vide Nr. Nl der overeenkomsten met inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel, Zitting 1890 - 1891 -112).

Hetzelfde is het geval met het op 21 Januari 1897 aangegane suppletoire contract met Tawaeli (vide nummer N 2 Zitting 1900 - 1901 - 169).

Ook dit contract werd gesloten behalve met den toenmaligen vorst Angge Bodoe Tome-tangoe en de "hadat" van het landschap Tawaeli.

Op de Acte van Verband, op den 22sten Mei 1900, door den vorst Djagalangkara Mangge Dampo, opvolger van den op 10 Februari 1900 overleden bestuurder Angge Bodoe Tome Tangoe, geteekend, komen nog wel de handmerken van de "lands grooten" van het landschap Tawaeli voor, uit den aanhef luidende : " Ik Djagalangkara Mangge Dampo, in de plaats van den op den 10den Februari 1900 overleden bestuurder Angge Bodoe Tangoe, overeenkomstig de landsinstellingen tot bestuurder van Tawaeli verkozen, verbind mij plechtig ometc", blijkt, dat alleen de vorst, niet de lands grooten (hadat) zich verbinden tot eerbied en gehoorzaamheid aan het gouvernement.

Vide Nr N 3 zitting 1901-1902 - 169.

De op 14 December 1904 door Djagalangkara

kara Mangge Dampo afgelegde verklaring van trouw etc. gaat echter weer gepaard mede met een verklaring van de "landsgrooten" van Ta-waeli (Vide N° 4 der bundel contracten).

Een dergelijke verklaring der landsgrooten (hadat), alsmede het stellen van hunne handteekeningen op die verklaring, is totaliter afwezig op de door den bestuurder I Joto alias Tome Intje Saleh op 27 Januari 1912 afgelegde verklaring. (Vide N° 5 der bundel politieke overeenkomsten).

Blijkbaar is van dien tijd de "patanggota" "quantité negligeeable" geworden.

De praktijk is echter, dat die "patanggota" nog immer adatgezag uitoefent en dit in versterkte mate zal doen, zoolang een zwak bestuurder aan het bewind, dan wel een "vorstenloos" tijdperk is ingetreden (zooals nu het geval is).

Zooals ik boven reeds releveerde, is de "patanggota" een tot antiquiteit verworpen instituut geworden.

De in 1905 overleden Djailangkara werd opgevolgd door een in 1910 overleden waarnemend magace Laboelembah, deze weer door I Joto alias Tome Intje Saleh.

In het bovenaangehaalde schrijven van mijn ambtsvoorganger Hirschmann ddo. 1 Augustus 1931 No. 1809/1 wordt er de aandacht op gevestigd, dat de opvolging van Laboelembah door I Joto alias Tome Intje Saleh (alias

Jotolembah)

Jotolembah) adatrechtelijk bezien, niet te verdedigen is.

De heer Hirschmann zegt hieromtrent het volgende: "Bij diens overlijden (n.l. dat van Laboelembah) in 1910 begon echter de fout, aangezien toenmaals niet de door den adat aangewezen opvolger Lamakarate (sedert 1916 Magaoe te Biromaroe), doch de oudste zoon van Laboelembah, t.w. Jotolembah (dezelfde persoon als in de ambtelijke bescheiden aangeduide I Joto alias Tome Intje Saleh) tot het teekenen der ^{WV} korte verklaring werd toegelaten".

De "patangota" gaf mij hiervan de volgende verklaring.

Lamakarate, de eigenlijke rechthebbende, werd niet aangewezen op verzoek van diens kinderlooze tante I Tondei (toenmaals wd. magaoe van het landschap Sigi, gelegen in de onderafdeeling Paloe). Zij wilde haar neef, op wien zij blijkbaar erg gesteld was en geheel als haar zoon behandelde tot haar opvolger bestemmen; hetgeen dan ook geschied is. Na het overlijden van I Joto alias Tome Intje Saleh op 16 October 1926 werd geen geschikte opvolger aanwezig geacht.

De voormalige Assistent Resident van Donggala Junius, nam het initiatief in het bestuurderschap van Tawaeli tijdelijk te doen voorzien door de aanstelling van een

buitenstaander

buitenstaander (n.l. een Sumatraan), t.w. de landschapsbestuursassistent Mohamad Joesoef gelar Radja Tiangso.

Hieromtrent leest men in de bestuursmemorie van den heer Junius ddo. 20 October 1928 onder Hoofdstuk VIII (verhouding tot het Nederlandsche Gouvernement) het volgende:

"Op 16 October 1926 overleed het landschapshoofd van Tawaeli (onderafdeeling Donggala), Joto Lembah, en aangezien geen geschikte kandidaten aanwezig waren, werd bij Residents besluit van 8 Januari 1927 No. 10 in afwachting van een nadere beslissing inzake definitieve vervanging van genoemden Zelfbestuurder tijdelijk met de waarneming van het bestuur over genoemd landschap belast de landschapsbestuursassistent in de onderafdeeling Donggala, Mohamad Joesoef gelar Radja Tiangso, een Sumatraan, die sedert jaren in deze streken gevestigd is en met een vrouw van stand in Tawaeli is gehuwd. De bevolking begrijpt dat de bezetting van deze waardigheid een voorloopig karakter draagt en is met dezen maatregel tevreden, vooral waar de tegenwoordige titularis in zijn optreden kalm en bezadigd is en een open oog heeft voor de belangen van de aan hem toevertrouwde bevolking. Het is noodig dat zijn toekomstige positie nu reeds geregeld wordt, voordat hij als wd. Zelfbestuurder plaats moet maken voor

"het definitieve landschapshoofd.

"Twee zonen van den overleden Magaoe bezoeken
"thans op landschapskosten de standaardschool
"te Donggala, alwaar zij in het internaat zijn
"opgenomen. Indien zij de school verlaten heb-
"ben, kunnen zij eerst als schrijver op het
"een of andere bestuurskantoor te werk gesteld
"worden en daarna in den landschapsbestuurs-
"dienst overgaan.

"Ik acht het noodzakelijk, dat een aan-
"staande zelfbestuurder van onderop begint,
"opdat hij in de toekomst met meer praktische
"ervaring toegerust de hem toegedachte waar-
"digheid kan bekleeden.

"Voor een samenvoeging van de landschap-
"pen Banawa en Tawaeli acht ik den tijd nog
"niet gekomen."

Hirschmann vermeldt het als een misvat-
ting, dat de heer Junius twee zonen van den
overleden magaoe Joto Lembah (I Joto alias
Tome Intje), t.w. Lapawawoi (thans handelaar
te Tawaeli) en Abdoelmoeloek (thans leerling
op het kantoor van den magaoe van Tawaeli)
naar voren schuift als latere en voor de toe-
komst hoopvolle kandidaten voor het magaoe-
schap.

Dat dit een misvatting is, bleek mij
ook uit de verklaringen der "patanggota".

Beide zonen hebben een niet-adellijke
vrouw van kampong Mamboro, t.w. Mahanila,
als moeder.

Deze omstandigheid doet beide kinderen behooren tot de laagste (n.l. de derde) adellijke klasse, (de madika kodi, zie boven).

Gebleken is dus, (op allerlei gestes, bijzondere mededeelingen van enkele ambtsvoorgangers behoef ik m.i. niet nader in te gaan)

1e. dat de zuiver adatrechtelijke opvattingen in vroegere correspondenties niet dan wel verminkt of onvolkomen aan het licht kwamen.

2e. dat de aanwijzing van het zelfbestuurderschap wel beheerscht wordt door een erfelijkheidsbeginsel met electie, ten deel ook selectie (n.l. door de patanggota) een erfelijkheidsbeginsel zich uitende in het principe, dat allereerst de vererving en naar ouderdom, ervarenheid en rijpheid, plaats dient te vinden onder de mannelijke "madika's bèsè".

Ik som thans op de leden madika's-bèsè, die blijkens dit principe voor het zelfbestuurderschap in aanmerking waren en zijn gebracht.

Gemakkelijkheidshalve heb ik op bijgaande stamboom die madika's in volgorde van hun ouderdom met M.b.I, M.b. II etc.aangeduid.

1e. Lamakarate, sedert 1916 zelfbestuurder van het landschap Sigi-Dolo (onderafdeeling Paloe), zoon van den overleden magace van

Tawaeli

Tawaeli Djailangkara en Jolekodi (dochter van de als madika-bòsè te qualificeeren en reeds overleden madika van Sigi, Dindilemba).

Boven werd reeds vermeld, dat op verzoek van zijn kinderlooze tante I Tondei, Lamakate niet in aanmerking werd gebracht voor het bestuurderschap van Tawaeli.

2e. Lamasaera, zoon van den ex wd. magaoe van Tawaeli Toempalembah en Tangindjama, uit het madika-bòsè geslacht van Sigi.

Omtrent dezen persoon vermeldt de voormalige Assistent Resident van Donggala Bakker in zijn aan den Resident van Manado gericht schrijven ddo. 30 September 1930 No. 2855/1 onder 16 het volgende:

Lamasaera: opiumschuiver, maakt een ongunstigen indruk, is landbouwer in Biromaroe en staat dus feitelijk buiten Tawaeli. Omtrent dit laatste zij opgemerkt, dat hij van moederszijde bezien een afstammeling is van het Sigische madika geslacht.

3e. Isoele alias Soeleman, zoon van den in 1910 overleden magaoe van Tawaeli Laboelembah en van vrouwe Sima, de laatste volgens de opvattingen der "patanggota" behoorende tot een madika-ntongoh geslacht.

Hij overleed in 1933 en kan dus t.a. van zijn rechten op het zelfbestuurderschap buiten verdere beschouwing blijven.

De voormalige Assistent Resident van Donggala Bakker verklaart omtrent dezen per-

soon in zijn aan den Resident van Manado gericht schrijven ddo. 30 September 1930 No. 2855/1 (onder nr. 9) het volgende:

"Isocle ± 40 jaar oud, kan alleen zijn handteekening stellen, maakt nog een minderen indruk dan zijn andere broeders en doet kinderlijk etc

"Hij zorgt niet voor eigen levensonderhoud, doch wordt onderhouden door vrouw en familieleden".

4e. Lamakampale, de huidige wd. magaoe van Ta. waeli, zoon van den overleden magaoe Djailangkara en vrouwe I Loempi, welke laatste behoort tot het voornamen madika-geslacht van Laboean. Over deze persoon in het slot van mijn beschouwingen meer.

5e. Lamakarahoe, zoon van den ex wd. magaoe Toempalembah en vrouwe Tangindjamaja, volle broeder van den hierboven onder 1e. vermelde Lamasaera. In den meer genoemden brief van den voormaligen Assistent Resident van Donggala, den heer Bakker, ddo. 30 September 1930 No. 2855/1, leest men omtrent hem o.a. het volgende:

"Lamakarahoe is volgens verkregen inlichtingen van den bestuursassistent Rorimpandey als proef op het Controleurskantoor alhier (Donggala) tewerk gesteld, doch als een luie slapeling niet gehandhaafd". Hij is thans landbouwer te Paloe.

6e. I Joeloe alias Mangalaceloe, zoon van den in 1910 overleden zelfbestuurder van Tawaeli, Laboelembah en van vrouwe Sima uit een madika-ntongoh-geslacht, volle broeder dus van den in 1926 overleden zelfbestuurder I Joto, alias Tome Intje Saleh. Hij overleed in 1934, werd eertijds wegens ongeschiktheid als districtshoofd van Sirendja ontslagen bij zelfbestuursbesluit ddo. 5 December 1929 No. 18.

7e. Idjama alias Djamaloedin, zoon van den overleden zelfbestuurder Laboelemba en vrouwe Sima, volle broeder dus van den in 1926 overleden zelfbestuurder I Joto alias Tome Intje Saleh. Hij is het huidige districtshoofd van Sirendja, daartoe benoemd bij besluit van den Zelfbestuurder van Tawaeli ddo. 5 October 1933 No. 2).

8e. Lamatoeraga, zoon van den overleden zelfbestuurder Djailangkara en vrouwe I Loempi de laatste uit het voorname madika-geslacht van Laboean, volle broeder van den huidige wd. zelfbestuurder Lamakampale. Hij is thans schrijver van het kamponghoofd van Laboean. De voormalige Assistent Resident Bakker zegt omtrent hem in zijn schrijven van 30 September 1930 No. 2855/1 onder 15 "Lamatoeraga was ook kamponghoofd van Laboean geweest, doch is daar op eigen verzoek schrijver geworden, aangezien hij zelfs de waardigheid

heid

"heid van kamponghoofd niet aandurfde".

9e. Radja Datoe, zoon van den overleden zelfbestuurder Laboelembah en vrouwe Sima, uit een madika ntongoh geslacht, volle broeder van de onder 7e en 6e genoemde personen, ook volle broeder van den in 1926 overleden zelfbestuurder I Joto alias Tome Intje Saleh. Omtrent hem zegt de voormalige Assistent Resident Bakker in het bewuste schrijven ddo. 30 September 1930 No. 2855/1 onder 8

"Radja Datoe heeft de volksschool afgeloopen, maakt een zeer zwakken indruk, is landbouwer en wensch niet voor magaoe in aanmerking te komen, omdat hij de waardigheid voor zich te zwaar acht en zijn oudere broeders er z.i. meer voor in aanmerking komen".

10e. Daeng Mabela, zoon van den overleden zelfbestuurder Laboelemba en van vrouwe Indokela, de laatste van een Tawaelische madika-ntongoh-geslacht, halfbroeder dus van den overleden zelfbestuurder I Joto en van de onder 3e, 6e en 7e genoemde personen.

Hij is thans kamponghoofd van Noepabomba: Volgens den voormaligen Assistent Resident Bakker wenschte hij niet voor magaoe in aanmerking te komen, aangezien hij vindt, dat de waardigheid zijn krachten te boven gaan.

11e. Godoe, zoon van den ex wd. magaoe Toempalebah en vrouwe Tangindjamaja, de laatste uit het madika-geslacht van Sigi, broeder dus van den onder 1e. genoemde Lamasaera.

Goetoe is gewezen kamponghoofd van Biromarce, werd wegens verduistering van belastinggelden ontslagen en werkt thans in den rang van kapitein bij het Leger des Heils in Kalawara (onderafdeeling Paloe).

Blijkens het slot van het hierboven geciteerde schrijven van den Assistent Resident Hirschmann ddo. 1 Augustus 1931 No. 1809/1 hadden de personen onder 1e, 2e en 3e vermeld, desgevraagd reeds van hun rechten ten behoeve van Lamakampale, de huidige wd. bestuurder afstand gedaan en betuigde de patangota bij voorbaat unaniem hare instemming met een eventueele aanstelling van Lamakampale tot Magacc van Tawaeli.

Dit deelde dit vorstenkiescollege op-nieuw, toen ik de adatrechtelijke aangelegenheden den 20sten September j.l. nog eens besprak en hier en daar de leemten, die zich voor mij in het boven besproken opvolgings-systeem voordeden, aanvulde.

Boven besproken Lamakampale¹⁴ door de patangota zoowel qua-afkomst, qua volgorde in ouderdom en qua geschiktheid als candidaat aanbevolen. Sedert 1 Januari 1932 dient hij nog altijd op proef.

Nog rest mij een kleine uitwijding over de tot het landschap Tawaeli behoorende enclave - het district Sirendja.

Over het ontstaan dezer enclave, geven ook vage volksverhalen geen betrouwbaar uitsluitsel.

Zij moet meer dan 100 jaren geleden zijn ontstaan, doordat van uit Zuid Tawaeli uitzwerende landbouwers onder leiding van een Tawaelischen madika, (in de volksverhalen bekend als Indatelonggo) in die streken nieuwe landang-terreinen gingen openen.

Uit een boven "in extenso" overgenomen gedeelte van den brief van den Assistent Resident Hirschmann ddo. 1 Augustus 1931 No. 1809/1, werd bekend gesteld, dat de magaoe (zelfbestuurder) altijd de oudste madika bèsè is en de daarop in ouderdom volgende madika de kroonprins (madika malolo). De patanggota bevestigde dit nogmaals en voegde er tevens aan toe, dat de in ouderdom op de madika malolo volgende madika bèsè, de z.g. madika matoeka de volgens de adat bestemde bestuurder (districtshoofd) van Sirendja moest zijn.

Volgens bovenvermelde gegevens is Idjama alias Djamaloedin de in leven zijnde madika bèsè, die in ouderdom op Lamakampale volgt. Hij zou dus de aangewezen madika malolo zijn en dus den bestuurder in zijn werkzaamheden moeten bijstaan ter plaatse van vestiging van dien bestuurder, dus te Tawaeli.

In werkelijkheid is hij districtshoofd van Sirendja en vervult dus eigenlijk een functie, die volgens den adat den "madika-matoeka" toekomt.

toekomst.

Overigens achtte de "patangota" dit een ondergeschikt punt en verklaarde zich tegen het voortbestaan van dezen toestand, die geschapen werd door het gebrek aan geschikte kandidaten voor districtshoofd, juist om deze redenen van practischen aard, over ~~zijn bestaan~~ niet bezwaard te gevoelen.

Lamakampale is momenteel + 40 jaren oud en heeft alleen een volksschool doorlopen. Hij is met drie vrouwen getrouwd.

1e. Sahera, een niet adellijke vrouw uit land-

bouwerskringen van Biromaroe. Uit dit huwelijk werd een zoon geboren, Daeng Madja, thans + 18 jaren oud en schrijver op het districtskantoor te Sirendja.

2e. Jamaloelee, eveneens een niet adellijke vrouw uit het Biromaroesche. Uit dit huwelijk werd een dochter geboren, Intje Sami, thans 11 jaren oud en leerling der vervolgschool te Tawaeli.

3e. Boesa Boelawa, dochter van den overleden zelfbestuurder Laboelembah en vrouwe Sima van een madika ntongoh-geslacht, volle zuster dus van het districtshoofd van Sirendja Idjama alias Djamaloeddin, uit kracht van hare geboorte dus behoorende tot de madika bōsē (vide stamboom). Uit dit huwelijk werden twee zoons geboren, t.w. Daeng Manōoe en Sarfoedin, thans respectievelijk 2 jaren en

1 jaar oud.

Hebben deze zoons den meerderjarigen leeftyd bereikt, dan zullen zij als madika bèsè op de lijst der candidaten voor het zelfbestuurschap dienen geplaatst.

Een enkele woord nog over de mogelijkheid der samenvoeging van landschappen. Ter zake verwijs ik naar een gedeelte van het aan den Resident van Manado gericht schrijven van den Assistent Resident Hirschmann ddo. 20 Juli 1934 No. 270/3eheim, dat ik "in extenso" hieronder laat volgen:

"De vraag rijst thans wat er nu met Tawaeli moet gebeuren, vooral omdat t.a.v. geen der jongere leden van het Tawaelische vorstengeslacht in het heden betere verwachtingen zijn te koesteren. Noch Djamaloedin, thans als districtshoofd in Sirendja werkzaam, noch een der op hem in rang en ancienniteit volgende madika bèsè genoemd in dzz. schrijven van 1 Augustus 1931 No. 1809/1 bieden ook maar eenigszins waarborgen, dat zij het beter zouden kunnen doen dan Lamakampale deed. Waar ik bovendien van verlenging van Lamakampale's tweejarigen proeftijd geen heil verwacht en daarbij, doordat er over een jaar in dezen niets zal zijn veranderd, slechts een verschuiving van de moeilijkheid naar 1935 ontstaat, moet de oplossing thans reeds onder

" de oogen te worden gezien en andere wegen
" te worden ingeslagen.

" De oplossingen die zich voordoen zijn
" de volgende.

" 1. Samenvoeging van het landschap Tawaeli met
" het landschap Banawa tot èèn landschap Dong-
" gala vormende de onderafdeeling Donggala.

" 2. Samenvoeging van het landschap Tawaeli
" met het landschap Sigi door Tawaeli van de
" onderafdeeling Donggala af te scheiden en te
" voegen bij de onderafdeeling Paloe.

" In beide gevallen zouden in de distric-
" ten Sirendja en Tawaeli, die thans tezamen
" het landschap Tawaeli uitmaken steeds volks-
" hoofden uit het Tawaelische vorstengeslacht
" aan het hoofd moeten staan.

" Oplossing 1 heeft onmiskenbare voordee-
" len, doch ook zijn nadeelen. Voordeelen zijn
" de daaruit voortspruitende bezuiniging op
" financieel, en versoering op administratief
" gebied. Verder wordt hierbij de historische
" lijn voortgezet, die indertijd onder Lamara-
" oena, Banawas grooten vorst werd begonnen en
" waarbij slechts de daadwerkelijke vestiging
" van het Nederlandsch gezag in deze streken
" Tawaeli van een opslokken door Banawa heeft
" gered. Nadeelen zijn echter vooral, dat voor
" Banawa zelf thans niet een goed zelfbestuur-
" der beschikbaar is, terwijl bovendien tus-
" schen de Tawaelische en Banawasche vorstenge-
" slachten

" slachten geen banden des bloeds bestaan. Beide
' vorstengeslachten, die steeds los van elkaar
" hebben gestaan, hebben na onze vestiging ie-
' der hun eigen weg gegaan en beperkte hunne
" samenwerking zich tot een samengaan in de
" gemeenschappelijke begrooting der onderafdee-
' lingskas Donggala. Zoodoende zal het alleen
" een zeer krachtige Banawasche vorst - die er
" momenteel niet is - mogelijk zijn de dan on-
" tevreden Tawaelische vorstenpartij tot reden
" te brengen. Hoewel de bevolking van deze bei-
" de landschappen beide tot dezelfde autochtone
" groepen behooren en van hen zelve tegen deze
" samenvoeging geen bezwaren verwacht kunnen
" worden, zullen deze des te meer van de zijde
" der vorsten familie en Tawaelische patanggota
" komen. Het geval met de Dolo-partij in de on-
" derafdeeling Paloe is in dezen uiterst leer-
" zaam.

" De tweede oplossing heeft dan ook meer
" bekoorlijks al zijn hiertegen eveneens be-
" zwaren aan te voren. Een samenvoeging van Ta-
" waeli met Sigi brengt van bevolkingszijde,
" noch van de zijde de vorstenfamilies eenige
" bezwaren met zich mede. Beide vorstengeslach-
" ten zijn zeer nauw aan elkander gelieerd, dus-
" danig zelfs dat de huidige zelfbestuurder van
" Sigi, Lamakarate, in feite eigenlijk de aan-
" gewezen zelfbestuurder van Tawaeli zoude zyn
" (vide dzz. schrijven van 1 Augustus 1931 No.
" 1809/1); alleen de omstandigheid, dat hij in

den loop der tijden al zijn persoonlijke bezittingen in het Sigische heeft opgebouwd, weerhoudt van een ook door hem niet gewenschte verplaatsing naar Tawaeli. Voordeel van deze oplossing is voorts, dat Lamakampale een eventueele terugstelling van wd. zelfbestuurder van Tawaeli tot districtshoofd van Tawaeli onder Lamakarate zich volkomen zal laten welgevallen. Bezwaren tegen deze oplossing zijn daarentegen, dat de thans reeds zware onderafdeeling Paloe daardoor met nog een tweetal districten (Tawaeli en Sirendja) zal worden uitgebreid en meer nog dan nu een onderafdeelingsbestuurder voor zich zal opeischen, die meer dan voor zijn taak berekend is. N.m.m. zullen slechts enkele onderafdeelingschefs daartoe in staat blijken te zijn, terwijl toevoeging van een hulp in het Europeesch Bestuur alsdan bij voortduring noodig zal zijn. Bezwaar tegen deze oplossing is ook, dat de onderafdeeling Donggala tot een minder beduidend ressort zal zijn ingeschrompeld en ook niet zonder armlastig te worden door een afzonderlijken onderafdeelingschef zal kunnen worden bestuurd. Slechts door de onderafdeeling Donggala ten rechte Banawa alsdan bij voortduring door den Assistent Resident bijgestaan door een Ambtenaar in opleiding ter beschikking te doen besturen - een oplossing die uiteraard als blijvende

toestand

toestand onwenschelijk is -, zoomede voorts na eenige scherpe bezuinigingen zal voor de landschapskas Banawa een kloppende begrooting te maken zijn. Doch vooral bezwaar tegen deze oplossing is, dat zij staat en valt met den persoon van Lamakarate, den huidige zelfbestuurder van Sigi-Dolo, voor wien momenteel nog geen geschikte vervanger bestaat.

Hoe zulks echter ook zij, deze beide terloops aangegeven oplossingen beoogen ingrijpende veranderingen en daardoor tijd en nader overleg. De consequenties van een en ander dienen vóór alles goed onder de oogen gezien te worden, het voor en tegen ampel tegen elkander afgewogen. Urgent is thans slechts de quaestie Lamakampale, als wd. zelfbestuurder van Tawaeli.

Zonder ook maar eenigszins vooruit te loopen op een der hiervoren aangegeven oplossingen, is derhalve een voorloopige andere oplossing gewenscht. En deze kan m.i. niet anders gevonden worden dan door voorshands het landschap Tawaeli in tact te laten en daarvoor een anderen waarnemenden zelfbestuurder aan te wijzen. De proef destijds met den buitenstaander Sumatraan Radja Tiangso is mislukt, herhaling wederom met een absoluten buitenstaander derhalve ongewenscht. Zoodoende ligt nu in Tawaeli niets beters dan den als zoodanig niet te handhaven Lamakampale

" blijkt te zijn, een belasting van Lamakarate,
" zelfbestuurder van Sigi, met de waarneming
" van het zelfbestuurderschap van Tawaeli voor
" de hand. Meer dan dezen voor zijn dienstrei-
" zen naar en van Tawaeli te vergunnen te dec-
" lareeren behoeft deze oplossing niet te kos-
" ten; het lijkt mij zelfs ongewenscht hem voor
" deze waarneming een extra toelage toe te ken-
" nen, aangezien latere intrekking daarvan op
" bezwaren zal stuiten. Onder deze omstandig-
" heden moet Lamakampale van wd. zelfbestuurder
" van Tawaeli op een salaris van /150.- minus
" 25 % korting en een reistoelage van /60.-
" per maand teruggesteld worden tot districts-
" hoofd van Tawaeli op een salaris van /50.-
" minus 25 % korting en een reistoelage van
" /20.- per maand. Verwacht wordt dat hij on-
" der deze omstandigheden met deze zware, doch
" volkomen verdiende achteruitgang - hij is
" voor het ambt van districtshoofd van Tawaeli
" reeds nauwelijks geschikt te achten - genee-
" gen zal nemen. Mogelijk, hoewel niet waar-
" schijnlijk, is zulks voor hem een spoorslag
" om alsdan te trachten het verloren terrein
" te herwinnen.

" Ik besprak een en ander reeds ampel
" en zeer vertrouwelijk met Lamakarate tot wien
" nu reeds Lamakampale zich bij voortdoring om
" raad wendt. Lamakarate - een typisch hoofd
" van den ouden stempel, die overal in zijn ge-
" bied en ook in Tawaeli veel adatzegaz heeft -

garandeerde

garandeerde zonder voorbehoud dat Lamakampale met het voorgestelde genoegen zoude nemen en deze oplossing ook voor hem volkomen aanvaardbaar is, mits hij zich niet hetzij tijdelijk, hetzij voorgoed in Tawaeli behoefde te vestigen. Vooral sterk waarschuwde hij tegen eventueele samenvoeging van Tawaeli met Banawa en toonde zich een voorstander van de hierboven onder 2 genoemde oplossing.

Indien UHoogEdelGestrenge zich na lezing met den inhoud van het bovenstaande zoudt kunnen vereenigen, ware derhalve primo middels besluit Lamakampale wegens ongeschiktheid te ontheffen van de tijdelijke waarneming van het zelfbestuurderschap van Tawaeli tevens Lamakarate met deze waarneming naast zijn eigen functies te belasten en secundo machtiging te verleenen, dat Lamakampale op de voorwaarden hierboven genoemd worde aangesteld tot districtshoofd van Tawaeli, welk district alsdan ter voorkoming van verwarring in den vervolge Zuid Tawaeli ware te noemen".

De genoemde oplossing, nl. de samenvoeging met het landschap Sigi en de aanstelling, alweer van een waarnemend zelfbestuurder, nl. de zelfbestuurder van Sigi Dolo, Lamakarate, in feite de madika bôse, die als eerste candidaat voor het zelfbestuurderschap van Tawaeli in aanmerking kwam, acht ik eveneens een verschuiving van de moeilijkheid.

Het kernlandschap Tawaeli zou worden gedegradéerd tot een district en een tweede enclave van het te vormen grootere rijk worden.

Ook gezien de bestaande administratieve indeeling der afdeeling zou zulks bezwaarlijk zijn.

Vergrooting der onderafdeeling Paloe is om administratieve redenen niet gewenscht, verkleining der onderafdeeling Banawa evenmin.

Lamakarate van Sigi-Dolo is al een bejaard persoon, die thans reeds blij mag zijn, dat hij de politieke moeilijkheden, ontstaan door de samenvoeging van zijn oorspronkelijk rijk Sigi-Biromaroe met Dolo (nl. in 1929) het hoofd kan bieden.

De z.g. Dolo partij - d.i. het geslacht van de laatste magaoe van Dolo- is een partij van malcontenten, die maar al te gaarne aansluiting zocht bij elke opleving van de P.S.I.I.-beweging.

Krachtens de adat volgerechtigd zijnde in Biromaroe, heeft Lamakarate daar zeer veel invloed; minder is deze al in het eigenlyke Sigi, waarvan Bora de zetel was en waar Lamakarate nimmer vorst zou zijn geworden, ware het niet, dat de volwaardige afstammelingen van den Sigi-tak waren uitgestorven.

Mijn eindconclusie is deze:

le. Het feit, dat door bijzondere omstandigheden

heden

heden qua-leeftijd in rang hogere madi-
ka's-bòsè niet in aanmerking komen voor
de bekleeding van het zelfbestuurder-
schap van Tawaeli en zij zelve van hun
rechten algeheel hebben afstand gedaan,
is oorzaak dat de huidige wd. zelfbe-
stuurder Lamakampale voor definitieve
benoeming tot bestuurder in aanmerking
komt.

- 2e. Het vorsten-kiescollege (patanggota)
steunt die candidaatstelling ten sterk-
ste op grond van de heerschende adatop-
vattingen in zake bestuursopvolging.
- 3e. Het volk "en bloc" zelve is doordrongen
van de rechtmatigheid der benoeming.
- 4e. Geschiktheid tot het bekleeden van het
bestuurderschap acht ik aan de hand
van praktische gegevens, opgedaan op
dienstreizen in zijn ressort en gedu-
rende inspecties op het zelfbestuurs-
kantoor, in voldoende mate aanwezig
en aangetoond.

Donggala, 5 October 1935.-

De Assistent Resident van Donggala,

Sambing

Stamboom

Van den Magaoe van Sawalli

Legenda

○ Man

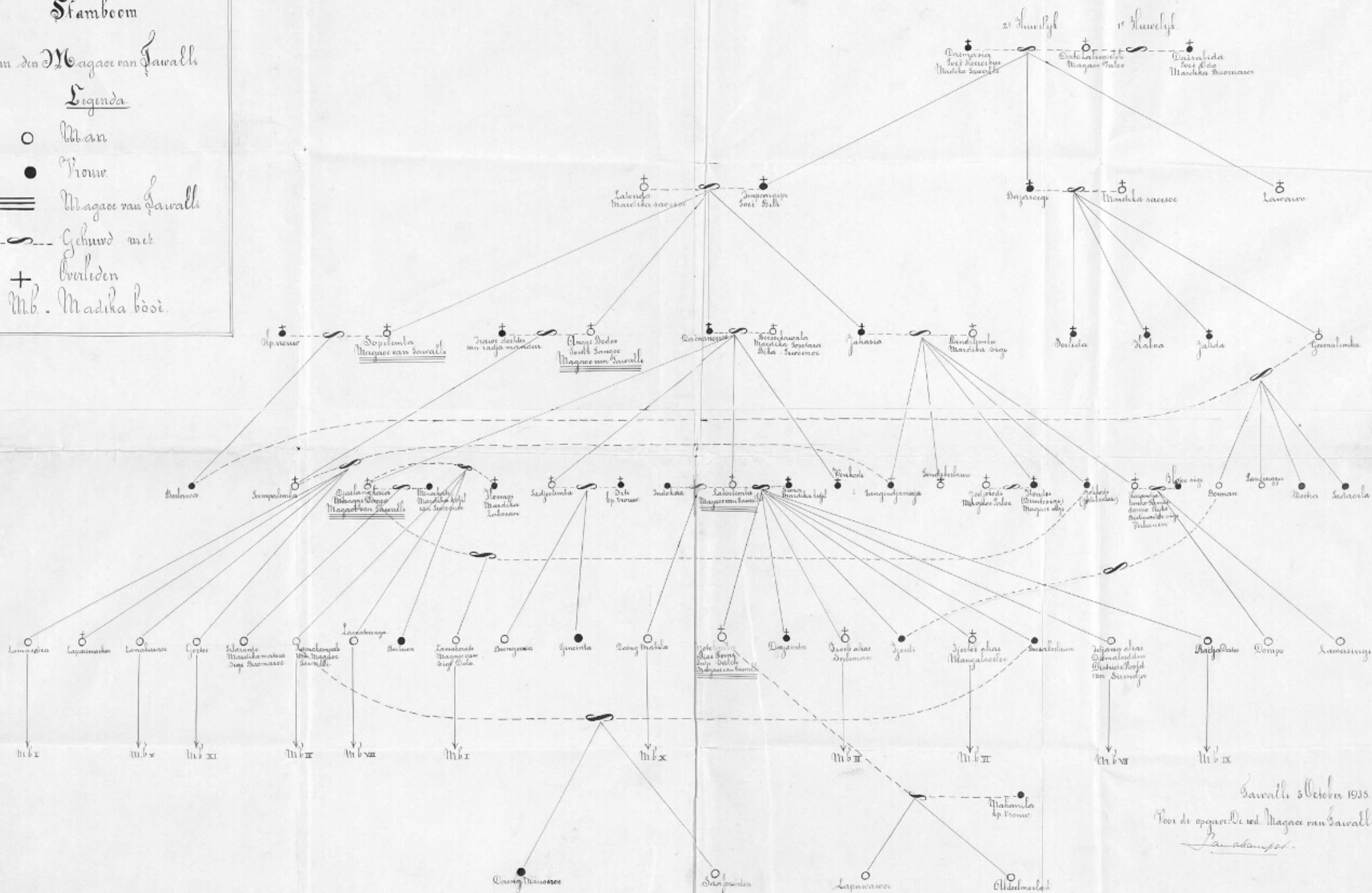
● Vrouw

≡≡≡ Magaoe van Sawalli

--- Gehuwd met

+ Overleden

M.b. Madika boei

Sawalli 5 October 1935.
 Voor de opgave: De wed. Magaoe van Sawalli.
 Panabampel.